

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère

Mogvntiæ, 1617

Cap. 20. De præcepto, ex quo nascitur neccessitas, seu obligatio faciendi
Eleemosynam,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78322](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78322)

ad confectionem aeternae salutis (actum virtutis perfectae, tantum esse eum, qui valet ad consequendam aeternam beatitudinem. De quorum actuum numero eleemosyna non est, sine charitate, cuius imperio exerceat ut propter Deum. Manifesta sunt enim Apostoli verba in prioribus ad Corinthios. cap. 13. Si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest.]

Ceterum eleemosynam imperio charitatis exerceri, est ex actu charitatis, quo propter Deum amatur is, qui miseria subiicitur, nasci displicentiam de alterius indigentia, cum inclinatione voluntatis ad eam subleuandam. Quae quidem displicentia, actus est virtutis misericordiae; & ipsum subleuationis opus ex ea proniciens, dicitur eleemosyna, seu opus misericordiae; quia quamvis imperari à charitate, & esse illius effectum, commune sit eleemosynae cum operibus aliarum virtutum: mixta illud eisdem Apostoli in eodem loco, Charitas omnia suffert, omnia credit, omnia sperat, &c.] tamen peculiare illi est, confectione quasi naturali provenire ex charitate, ut praeter experientiam confirmat illud 1. Ioan. 3. Qui habuerit substantiam huius mundi, & viderit fratrem suum necessitate habere, & claverit viscera sua ab eo, quomodo charitas Dei manet in illo.]

240. Porro ex proposita definitione Medina in Cod. D. eleemosyna quaest. prima inferit, non esse proprie eleemosynam, id quod Clericis pro Missae celebratione, aut pro sepultura, aliisque officiis Ecclesiasticis peragendis datur: quia seculis à omni ipsorum indigentia, stipendium suum ob huiusmodi ministeria debetur eis: dicente Christo Luc. 10. Dignus est operarius cibo suo. Id quod D. Paulus in prioribus ad Corinthios. cap. 9. confirmat: tum ratione dicens; Quis militat unquam stipendiis suis; tum ex lege veteri dicens; Scriptum est in lege Moysi, Non alligabis os bovi trituranti: nunquid de bobus cura est Deo, an propter nos utique hoc dicit? tum denique ex Christi oratione dicens, Dominus ordinavit iis qui evangelium annuntiant, de evangelio vivere.] Nec refert quod loquatur de praedicatione Evangelij; quia praedictorum Ecclesiae ministeriorum eadem est, quae illius ratio.

De distinctione eleemosynae in spiritualem & corporalem.

241. Iam D. Thomas in cit. quaest. 32. art. 2. & caeteri communiter, duo genera eleemosynarum seu operum misericordiae distinguunt; unum corporali, quae ad corporalem proximi miseriam seu indigentiam subleuandam spectant, significanturque verbis huius versus:

Visito, potro, cibo, redimo, tegeo, colligo, condo.

Nempe visitare infirmos, & in carcere constitutos, dare potum sitienti, dare cibum esurienti, redimere captivos, vestire nudos, colligere hospites; & sepelire mortuos. Alterum genus est spirituale, quibus spiritali necessitati proximi, seu indigentiae quoad animam subuenitur; quae significantur verbis alterius versus:

Consule, castiga, solare, remitte, ser, ora.

Quorum primum indicat duo opera misericordiae; quorum unum est docere proximum, alterum eidem recte consulere. Reliquis vero singulis singula indicantur: verbo quidem castiga, correptio fraterna; verbo vero solare, consolatio proximi in necessitate spiritali, hoc est, in tentatione, & afflictione animae constituti: verbo autem remitte, condonatio iniuriarum nobis illatarum à proximo: verbo potro ser, patientia in ferendis defectibus aliorum: verbo denique ora, oratio pro proximis in necessitate positis.

242. Ratio autem huius distinctionis à D. Thom. loco cit. redditur: sed facilius est quam Bellarminus in controversia de bonis operibus lib. 3. cap. 2. habet hoc modo: Omnis miseria humana aut ad corpus aut ad animam pertinet; illaque aut in hac vita, aut post mortem toleratur. Quae vero in hac vita contingit, aut est carentia rerum, quibus omnes egent; aut est aliqua particularis aeternae. Rursus carentia illa aut est interior: ut carentia cibi, & carentia potus, aut exterior, ut carentia vestium, & carentia domicili. Cui quadruplici carentiae ac miseriae corporali, respondent quatuor genera eleemosynae: videlicet pascere esurientem, potare sitientem, vestire nudum, & excipere hospitio peregrinum. Particularis aeternae vero, est vel interior, ut morbus; vel exterior ut capti-

uitas. Cui alia duo genera eleemosynae respondent, visitare aegrotum, & redimere captivum. Miseria denique post mortem est carentia sepulturae, cui respondet vltimum genus eleemosynae corporalis, quod est sepelire mortuos.

Misera autem quae pertinet ad animam, aut culpa est, aut poena: si culpa, non potest simpliciter tolli à nobis; potest tamen qui in eam incidit iuvari tribus modis. Primo oratione ad Deum: secundo remissione iniuriae: tertio correptione fraterna. Si poena est aut intellectum laedit, ut ignorantia quae esse potest tum theoretica, tum practica; aut laedit affectum, ut tristitia ac dolor; aut consuetudinem cum alijs ut morositas seu morum incommoditas ac difficultas. Et quidem ignorantiae theoreticae remedium adhiberi potest per doctrinam: practicae vero per consilium; tristitiae, per consolationem; & morositati per patientiam: sicque septem sunt genera eleemosynae spiritalis: orate pro peccatoribus, condonare iniurias, corripere delinquentes, docere imperitos, consilium dare imprudentibus, consolari afflictos, & tolerare alienam infirmitatem.

Sexta prima eleemosynae corporalis genera, Dominus noster, Matth. 25. commemorat cum ea commendatione ut declaret se iuxta illorum executionem, vel omissionem, sententiam vel damnationis vel salutis pronunciatum in extremo iudicio: septimi generis, quod est sepelire mortuos, non meminit; sed illud satis indicavit cum Matth. 26. dixit: Bonum opus operata est in me. Mittens enim haec, vnguentum hoc in corpus meum ad sepeliendum me fecit.] Quibus verbis accedit commendatio illa Angeli Tobiae. 12. Quando orabas cum lachrymis, & sepeliebas mortuos, & dereliquebas prandium tuum, & mortuos abscondebas per diem in domo tua, & nocte sepeliebas eos, ego obtuli orationem tuam Domino.]

Adverte autem ex D. Thoma loco cit. ad 2. ea genera non esse ita accipienda quasi non sint alia misericordiae opera corporalia, quibus nomen eleemosynae conveniat: sed quod ad illa possint caetera facile renouari: alioquin enim dirigere caecum, sustentare claudum, protegere viduam & pupillum, dotem providere virgini pauperi, & huiusmodi alia, sunt vere eleemosynae corporales. De quibus 1ob. cap. 29. Auris audiens beatificabat me, & oculus videns testimonium reddebat mihi: eo quod liberarem pauperem vociferantem, & pupillum, cui non erat adiutor: benedicto perituri super me veniebat & cor viduae consolatus sum.] Et infra: oculus fui caeco & pes claudum.]

CAPVT VIGESIMVM

De praecepto ex quo nascitur necessitas seu obligatio faciendi corporalem eleemosynam.

SVMMARIVM.

- 244 Datur praeceptum faciendi eleemosynam, tum naturale, tum diuinum, tum etiam Ecclesiasticum.
- 245 Ab obligatione illius excusatur qui non habet unde eam faciat.
- 246 Item qui eam habeat ignorat tamen proximi necessitatem: de qua inquirere quando tenetur.
- 247 Item cum sit alios ei necessitati subueniendos; aut ipse subuenire non potest, nisi contumendo se, aut suos in parem necessitatem.
- 248 Eadem obligatio exigit in dante superfluitatem bonorum, & in recipiente egestatem.
- 249 Superfluum quoddam naturae, & quoddam per sonam: quidque vtrumque sit.
- 250 Necessitas quaedam extrema, quaedam grauis, & quaedam communis; & quid quaeque earum sit.
- 251 Receptum est, obligationem ad eleemosynam faciendam contingere, cum quis habet superfluum, & alius sit in extrema necessitate.
- 252 Quod procedit quando habet superfluum naturae, etiamsi non habeat superfluum status.
- 253 Procedit etiam quantumcumque necessitas non sit extrema, dummodo sit grauis.
- 254 Tuncque omitendo eleemosynam peccari mortaliter habetur ex verbis Christi, & ex ratione.
- 255 Sed raro contingit talis peccati casus.
- 256 Qui habet quidem superfluum naturae, non tamen status, non tenetur sub mortali graui necessitate patienti, nisi sit extrema, subuenire cum graui suo detrimento.

257 Is qui habet superfluum tam natura quam status non tenetur sub mortali subuenire communem tantum necessitatem patienti.

258 Non est peccatum de se mortale superfluum habere; quantumuis in subuentionem pauperum non retineatur.

259 Quod licet de se indifferens sit, pluribus tamen modis peccatum esse potest; & quibus.

260 Eleemofyna liberaliter danda est constituto in extrema aut graui necessitate. quando non est spes quod acceptum refundere possit.

261 Sufficit dare commodato ei, qui hic indigens habet alibi bona.

262 Item ei qui indiget re, quae non est vsu consumptibilis.

263 Itemque ei qui etsi non habeat actum; habet tamen in spe, quod possit retribuere: nisi ei datum sit de superfluis status non reuertitur ad utilitates publicas.

264 Diues qui non subuenit indigenti, cessante indigentia ad nullam restitutionem tenetur ei faciendam.

265 Dicitur eorum quae ei doctrina obstrare videntur, quomodo sint accipienda.

266 Eadem doctrina extendenda est ad damna secuta ex omissione eiusmodi subuentionis, exceptis aliquot casibus.

267 Diues potest aut horitate iudicis adigi ad talem subuentionem: quodcum non proficit, pressus extrema necessitate potest id quo indiget capere, siue per se siue per alium: non item pressus tantum graui.

268 Qui habet vnde sufficienter tribuat necessitatem patienti, non potest de aliorum bonis accipere quibus inuenit ad eam subleuandam.

244. **M**edina in Cod. de eleemofyna quae 3. probat datum naturale, tum diuinum, tum etiam Ecclesiasticum praecipuum faciendi eleemofynam corporalem. Naturale quidem: quia ad legem naturae pertinet ut fratres diligamus, idque vere. Vera autem dilectio non est, si in solo affectu consistat, nec ad effectum deducatur iuxta illud 1. Ioan. 3. Filii non diligamus verbo nec lingua, sed opere & veritate. Diuinum vero, per illud Deut. 15. Ego praecipio tibi ut aetas manum fratri tuo egeat, & pauperi qui tecum versatur in terra. & per illud Ecclesiastici quarto Eleemofynam pauperis ne defraudes. Quae verba continent praecipuum inducens debitum faciendi eleemofynam: de quo ibidem. Declina pauperis sine tristitia aures tuas, & redde debitum tuum, &c. Adde etiam, per parabolam de Samaritano Luc. 10. cui Dominus subiunxit, Vade, & tu fac similiter. Itemque per sententiam quam Dominus Matth. 25. ait se proferendam esse in extremo iudicio. Denique Ecclesiasticum per illud, quod D. Paulus in suis Epistolis, eleemofynas non modo iniunxit fidelibus, ipseque exegerit: sed etiam discipulis in priori ad Timotheum cap. vi. mandauit ut praepararet diuitibus facile tribuere, & communicare. Ad idem facit cap. Fratrem nostrum dicitur 86.

Porro vna eademque est triplicis illius iuris in hac re obligatio, nobis triplici illo modo a Deo intimata. Quam quidem esse sub mortali ex sacra Scriptura tripliciter deducitur. Primo ex eo quod illius omissioni attribuit supplicium ignis aeterni. Matth. 25. Ite maledicti in ignem aeternum qui paratus est Diabolo, & Angelis eius. Euriui enim, & non deditis mihi manducare. Secundo ex eo quod eidem tribuat Dei abalienationem ab homine. Proverb. 21. Qui obturat aures suas ad clamorem pauperis, & ipse clamabit, & non exaudietur. Tertio ex eo quod eidem attribuat defectum charitatis: cum 1. Ioan. 3. dicitur, qui habuerit substantiam huius mundi, & viderit fratrem suum necesse habere, & clausit viscera sua ab eo, quomodo charitas manet in eo. Nam non habere in se manentem Dei charitatem, est manere in peccato mortali iuxta illud quod in eodem cap. 3. dicitur, Qui non diligit manet in morte. Adde quod eleemofyna sit necessaria ad plene satisfaciendum praecipuo de dilectione proximi, quod nos obligat non tantum ad bene volendum proximo: sed etiam ad ei beneficiendum, ut iam attrigimus. Et confirmatur: quia si lex humanae amicitiae requirit, ut inter amicos sit mutua beneficiorum communicatio, multo magis id requirit lex diuinae charitatis.

Casus aliquot in quibus non est obligatio faciendi corporalem eleemofynam.

SECTIO I.

Ceterum cum istiusmodi praecipuum sit affirmatiuum, constat non pro omni, sed pro certo tempore obligare; ad quod tempus cognoscendum, notandi sunt aliquot casus in quibus talis obligatio non contingit.

Primus est, cum alicui non suppetit facultas faciendi eleemofynam; siue ob rerum penuriam, siue ob aliquas circumstantias, obstantes quo minus ipse tali, taliter indigenti, tali tempore, tali modo, &c. possit succurrere. Ratio est quia lex non est eorum quae censentur, aut absolute, aut moraliter impossibilia; iuxta illud Domini Matth. 11. Iugum meum suauis est & onus meum leue, &c. Circa D. Ioan. in cit. cap. 3. nominatim reprehenditur is qui habuerit substantiam mundi huius. Vbi aduertit quod si quis tantum habeat vnde vni subuenire possit, & duo pauperes occurrant necessitatem exterram patientes, ita alicui illorum indifferenter ipsum tenet subuenire, ut neutri subueniens, peccet duplici nomine; nempe & quia vni, & quia alteri non subuenit: sicque de pluribus, si plures occurrerent, ex Medina in sequenti quae 4. §. Si queras.

Secundus casus est, cum etsi facultas praedicta suppetat, tamen ignorat quis proximi necessitatem. Ratio est, quia non potest providere necessitati quam non nouit. Vnde in eodem cap. 3. reprehenditur nominatim is, qui non tantum habuerit substantiam mundi, sed etiam viderit proximum necessitatem habere, & clausit viscera sua ab eo.

Si queras, an praecipuum eleemofynae obliget ad faciendam aliquam inquisitionem egentium, qua omnia non sit excusabilis ignorantia. Nauar. negatiue respondet in Enchir. cap. 24. num. 9. (cuius auctorem in Cod. de eleemofyna quae 3. in fine) nec male: quia cognitio necessitatis proximi non est iuris cuiusdam vniuersalis, ut eam quilibet inquirere teneatur; sed est facti cuiusdam particularis, pertinentis ad personam ipsius proximi: vnde inquisitio illius tantum incumbit ei ex officio, qui curam eiusdem proximi gerit: ut censetur gerere Praelatus, vel paterfamilias, vel alius cui commissa sit pauperum cura. Nam cum non sit aliqui ratio, cur quisquam priuatus debeat de vnus potius, quam de alterius proximi necessitatibus inquirere, debet inquirere de necessitatibus omnium: saltem eorum qui essent in eodem loco & qui in vicino: quod pene intolerabile esset: quandoquidem ea inquisitio sic hominem occupatum teneret, ut vix aliis negotijs occupari posset. A idem quod ad eum qui necessitatem patitur pertinere, suam necessitatem exponere. Verumiamen si quis dedita opera curaret manere in ignorantia grauis indigentiae proximi, & propriae sufficientiae: declinando scilicet commoditatem id sciendi, non excusaretur: praesertim Sapiente praecipiente Ecclesiastici 4. Declina pauperi sine tristitia aures tuas, & redde debitum tuum, & responde illi pacifice in mansuetudine.]

Quod si queras. An is qui habet superfluum, oblato sibi notabiliter indigente, teneatur eidem praesertim eleemofynam elargiri. Respondetur negatiue: quia licet teneatur indigenti occurrenti impertiri eleemofynam, non tamen praesertim huic vel illi, sed cui voluerit: ut ex D. Thoma quodlibet. 8. art. 12. habet Nauar. in preced. numero quinto: maxime quando putat verosimiliter quod occurrerit alius cui eleemofynam dare melius erit: ex Sylu. in verbo Eleemofyna quae 1. in fine.

Tertius casus est: cum etsi facultas suppetat, & proximi necessitatem cognoscat quis; simul tamen certo, aut saltem probabiliter sit fore, ut per alium tali necessitati subueniatur. Ratio est, quoniam ille cui alter subuenitur, non indiget tertij ope. Hinc D. Thomas ait 2.2. quae 32. art. quinto ad tertium: tunc esse sub mortali necessarium facere eleemofynam, cum euidenter & vrgens apparet necessitas: nec in proprio est, quis ei subueniat. Vbi aduertit ad excusationem a tali peccato, non sufficere quod intelligas posse per alium, vel alios tali necessitati subueniri: nisi probabiliter quoque iudices subueniendum esse de facto. Nam tu cum illis alijs subuenire teneris: non quidem coniunctim, & dependenter ab illis: sed diuisim, & independenter: ita ut tenearis per te subueni-

re quando nondum tibi probabiliter constat alium aliquem determinatè tali necessitati subuenturum: neque enina obligatio aliorum, tuam in hac re potest aliter diminuerè, quàm præueniendo te in tali subuentione.

Quartus casus est: quando tibi potest quis absolute subuenire necessitati proximi, quam bene nouit, neque scit ei subueniendum esse per alium; sed præstare nequit, quin ipse aut sui incurran incommoda maius, aut saltem parè, à quo liberaret proximum subuentione sua Ratio est, quia ordo charitatis postulat, ut cæteris paribus, magis se & suos diligat, quam alios: & per consequens maiorem sui & suorum, quam aliorum curam gerat. Quod non faciens argui potest dicto Apostoli in priori ad Timoth. cap. 5. Si quis suorum & maximè domesticorum curam non habet, fidem negauit, & est infideli deterior.]

Quibus ita constitutis: de tempore pro quo præceptum elemosynæ obligat statui potest: illud esse in quo proximus laborat necessitate quam ego noui, & cui subuenire possum sine maiori aut pari meo incommodo; nec quemquam scio, qui ei de facto subuenturus sit. Qualis autem esse debeat necessitas proximi, & qualis facultas mea subuenienti ei, vt censeatur talis obligatio contingere, difficultatem aliquam habet, quæ tollitur per dicenda in sequentibus capitibus: ad quæ priusquam aggrediamur, satisfaciendum est vni alteri, huc maxime spectanti.

Explicatio difficultatis de tempore in particulari, pro quo præceptum faciendi corporalem elemosynam obligat.

SECTIO II.

Hæc refertur eò, vt in particulari intelligatur quando certum illud tempus, de quo ante habita est mentio, elemosynam faciendi ex præcepto, censeatur debeat adesse.

248. Supponere autem oportet primo, duo requiri vt quis ad elemosynam faciendam obligari censeatur: vnum ex parte dantis, nempe superfluitatem bonorum: alterum ex parte accipientis, nimirum necessitatem. Nam neque is qui nullo modo superfluum habet, tenetur dare necessitatem patienti neque is qui superfluum habet tenetur dare non patienti necessitatem.

249. Supponere oportet secundo ex D. Thoma 2. 2. qua. 32. art. 5. & 6. Caiet. in tomo 2. opusculi tract. 5. cap. 6. Medina in Cod. De elemosyna, quest. 3. Nauar. in Enchir. cap. 24. num. 6. & ex Summulariis in verbo Elemosyna sub initium, tum superfluum ex parte dantis, tum necessitatem ex parte accipientis, posse esse vel naturæ, vel personæ. Dicitur autem superfluum naturæ, id sine quo viuere potest, tum is qui illud habet, tum etiam familia quam ipse alere, sustentareque debet. Superfluum vero personæ id dicitur, sine quo habens illud non solum viuere & familiam suam alere potest: sed etiam statum conditionemque dignitatem propriam conseruare: quale est (ex Caietani doctrina, quam Nauar. loco cit. approbat) illud omne quo is non indiget vt filios dote sufficeret, aut vt filij decentes suæ conditioni ducant uxores: aut vt familie quam ipsum habere deceat, suppeditet decentia quoad victum, & vestitum, atque alios sumptus conuenientes: aut vt ipsemet habeat necessaria ad amicos excipiendos, ad conuiuia, & donationes honestas, aliaque huiusmodi, quæ intra limites virtutis quisque potest pro qualitate sui status exercere, iudicio pij ac periti viri. Vnde Nauar. ipse refert hominem laicum non esse facile iudicandum plus habere quam quæ sint suo statui necessaria. De Ecclesiastico vero addit aliam rationem esse: quia non licet ei in tot fines coaceruare pecuniam.

Necessarium autem naturæ id dicitur, quod alicui absolute necessarium est ad conseruationem vitæ suæ & suorum. Necessarium denique personæ dicitur, quoad vitam statumque decentem suum ac suorum necessarium est; quod vt annotat ex Syluestro in verbo Elemosyna numero secundo Nauar. loco cit. non consistit in indiuisibili, sed latitudinem habet eo maiorem, quo maior fuerit status: plura enim decent Principem, quam simplicem nobilem, & plura hunc quam plebeum. Vbi aduerte quod congruenter doctrinæ D. Basilij in oratione ad sanctos habet Bellarm. in controuer. de bonis operibus lib. 3. cap. 7. sub initium: non ideo opes decere necessarias iudicari, quod non teruentur otiosæ; sed infumantur in vestibus, aut hortis, aut ædificijs: nisi & hæc sint necessaria naturæ, aut

personæ. Nam sicut talia dicuntur alicui superflua, sic etiam dicuntur opes in eis infumendæ.

Supponere oportet tertio, indigentis necessitatem esse posse triplicem: extremam, grauem, & communem. Extrema autem necessitas censenda est, non solum cum quis efflaturus est spiritum, sed etiam cum apparet quod ipse ob defectum necessariorum morietur, nisi de illis ei subueniatur nunc temporis, cum subuentiones possunt ei prodesse. Ita Caiet. in Summula verbo Elemosyna. Immo ex Soto in lib. 5. de iustitia & iure quest. 3. art. 4. ad maiorem necessitatem sufficit adesse verosimile periculum infirmitatis incurabilis, aut alterius miseriz, quæ homines conficere solet, si quidem præueniri cauerique potest. Id quod attigit etiam Paludanus in 4. distinct. 15. quest. 3. art. 2. concl. 1. Quæ vero sit grauis necessitas, certa regula definiri nequit, sed id committendum est prudentis arbitrio, pensata tum qualitate mali, quod timeatur; tum probabilitate incurrendi in illud, nisi obuietur subueniendo: tum demum qualitate personæ cui impendetur, alijque circumstantiis: vt v. g. si viro nobili imminet periculum perdendi proprium & decentem statum: nempe quod redactus sit in eas angustias, vt ex statu nobili ad mechanicum se demittere cogatur, aut vt liberi ipsius magnam egestatem pati, aut notabilem bonorum iacturam facere cogatur ob calamitatem ipsius: aut etiam ipse de honore & fama grauius periclitetur, aut ægrotes grauius, etsi non adeo, vt videatur animam statim efflaturus ex Soto in eod. lib. quinto quest. 8. art. 1. sub. finem. Communis autem necessitas est, quæ viri prudentis arbitrio, cõsetur esse infra grauem, modo antedictam acceptam. Istiusmodi est regulariter hominum otiosam mendicantium: & eorum qui vtrumque quidem tuerentur sui statum, sed nõ sine magno labore, nec sine difficultate. Quibus ita suppositis, prius quæ de propõsita difficultate communiter recepta sunt, posterius quæ sunt controuersa trademus.

Quæ sint communiter recepta de difficultate propõsita.

SECTIO III.

Receptum est primo, duabus circumstantiis simul concurrentibus, contingere obligationem faciendi elemosynam ei, qui scitur illa egerè, & nescitur ei subuentum iri per alium: prior circumstantia est, si necessitas fuerit extrema: posterior, si quis præter ea quæ necessaria sunt ad suam & suorum vitam sustentandam, habuerit aliqua per quæ possit tali necessitati subuenire: quantumcumque ei non sint superflua considerata decentia status sui, & suorum. Ista est D. Thomæ doctrina in memorato art. 5. & vt habet Medina in Cod. de elemosyna, quest. 3. §. verum, certa Doctorum sententia. Quæ probatur. Tum quia dato quod tempus extremæ necessitatis non sit illud, pro quo præceptum elemosynæ obliget, nullum omnino potest assignari pro quo obliget: tum quia ex ordine charitatis tenetur quisque plus diligere proximum, quoad vitam ipsius corporalem, quam seipsum & suos quoad alia bona temporalia; nisi ea quoque sint necessaria ipsi ad suam, suorumque vitam seruandam. Cuius exceptionis addendæ ratio est; quod iuxta eundem ordinem charitatis nullus tenetur in pari necessitate alios sibi; aut extraneos familiaribus suis præponere: nisi ille qui patitur extremam necessitatem, vir esset insignis, ex cuius vita salus reipublice aut Ecclesiz, notabiliter penderet. Quod à D. Thoma traditum 2. 2. quest. 32. art. 6. communiter teneri notat Gregor. à Valentia ad 2. 2. disput. 3. quest. 9. puncto 4. col. 809.

Receptum est secundo, prædictam obligationem esse sub peccato mortali (quod probatur postea num. 154.) à quo excusatur quidem is qui tantum habet necessarium naturæ: non tamen is qui habet tantummodo necessarium statum, si superfluum naturæ habeat. Id quod manifeste sequitur ex paulo ante dictis, & ita tenet Couar. lib. 3. variarum resolut. cap. 14. num. 5. plures citans in eadem sententiam: quibus accedunt præter Nauar. in Enchir. 24. num. 5. recentiores cõmuniter, inter quos est Banes ad cit. art. 6. D. Thom. sub. 2. Contrariam sententiam attribuens D. Antonino; obijciensque pro ea, quod ex sententia præmissa sequatur hominem aliquando teneri totum patrimonium suum consumi in vsum pauperum: & ex aliquo suo amplissimo statu excidere: vt quando publica famis necessitas viget. Cui obijctioni in dicitur occurrere posse: quod valeat expensis paucis subueniri,

etiam-

etiam si egeant multi: quia non vnus, sed multi sunt qui in publica necessitate elemosynam conferunt: ad quam possunt magistratus auctoritate compelli. Ac licet is qui necessitates videt, teneatur subuenire pro viribus: non tamen cum reip. aut suo maiore damno. Potest enim contingere, vt magis interfit reip. aliquos homines grauem necessitatem pati, quam familiam aliquam ex suo statu excidere. Maxime autē, quod (vt Medina notat in prius citata, quæst. 3. §. Ad id autem) experientia doceat multos lapsos esse ita in quo fuerant, vel in desperationem venire, vel furta & rapinas committere, vel alia flagitia perpetrare, quæ saluo suo statu minime perpetrarēt. Ceterum id totum oportet arbitrio pij & prudentis viri relinquere discretiōnem, habita ratione fragilitatis humanæ, prout ipse quoque Bannes consequenter monet.

Tertio receptum est communiter (quod notat Petrus à Nauar. lib. 3. de rest. cap. 1. nu. 358. plures ita sentientes referens) extra necessitatem quoque extremam, cum quis superfluum habet tum naturæ tum etiam personæ, contingere obligationem dandi elemosynam: nempe in magna & graui necessitate: puta ad leuandum aliquem longā & graui infirmitate, vel aliqua notabili famiā, aut ne excidat à suo nobili statu, vel vt libere ur̄a captiuitate iniusta, vel ne in magnum aliquid malum incurrat. Istud Bannes ait, in præced. dubio, certissimum esse: quo pro faciūt multæ auctoritates Patrum relate à Bellar. & Greg. à Valent. ab illo in cit. lib. 2. de bonis operibus, cap. 7. & ab hoc in eodem puncto 4. col. 817. Immo & à Gratiano; D. Hieronymo distinct. 4. 2. cap. 1. §. Quomodo etiam: D. Ambrosij distinct. 47. cap. Sicut hī. & distinct. 86. cap. Non satis: ac D. Augustini 1. 4. quæst. 4. cap. Quid dicam. Faciunt etiam auctoritates Scripturæ sacræ: de quibus videri potest Gregor. à Valentia in præced. col. 815 & 816. Sufficit enim vt breuiari consulamur duas notasse vnam ad docendum quod dare indigenti superfluum tam naturæ, quam personæ sit in præcepto. Alteram ad docendum quod tale præceptum obliget extra necessitatem extremam. Prior igitur est Luca 3. vbi D. Ioann. Bapt. à turbis quibus dixerat. Omnis arbor non facit fructum bonum excidetur. & in ignem mitretur. Interrogatus: Quid ergo faciemus? respondit, Qui habet duas tunicas det non habeat, & qui escas habet, faciat similiter.] de clarans præceptum esse sub pena ignis æterni, vt indigentibus elargiamur nostra superflua; quæ ipse significauit per duas tunicas, & duplices escas. Nam, vt rectè explicat D. Hieronymus in epist. ad Hedibiam, q. 1. vna tunica dicitur vestimentum vnicuique necessarium: sique alicui tres, aut quatuor vestes per hyemem necessitatis sint, illæ omnes vna tunica sunt.

Posterior locus est Matthæi 25. vbi inter ceteros, dicuntur æterni igni addicendi, qui non cooperuerint nudos, nō visitauerint infirmos, & in carceratos; non susceperint hospitio peregrinos; quæ non sunt necessitates de se extremæ. Neque enim indumentum est quid tale, sine quo nequeat homo viuere; nec etiam visitatio infirmorum aut incarcerationum est illis ad vitam omnino necessaria: nec si peregrini non excipiuntur hospitio, ideo exponuntur morti, vt bene argumentatur Medina in Cod. de elemosyna quæstion. 3. §. Tertia eadem sententia. Quare ad obligationem præcepti de elemosyna necessarium non est interuenire extremam necessitatem; sed potest grauis sufficere. Vnde D. Ioannes Baptist. non dixit, Det extremè egenti, sed. Det non habenti. Faciunt denique rationes quæ apud memoratos auctores videri possunt: vnam attigisse satis erit. Nempe, quod si quis superfluum habens nollet alicuius amici necessitati graui subuenire, sufficientem amicitia dissoluendæ causam præberet. Igitur cum id, quod pauperi datur vel negatur in tali necessitate, Christo detur aut negetur: vt constat ex ipsius verbis Matth. 15. amicitia inter ipsum & illum, qui sic non subuenit, dissoluitur: & per consequens peccatur mortaliter; quod non fieret nisi præceptum, cuius transgressione peccatur, obligaret sub mortali. Accedit quod quāuis diuites suarum opum iuste acquisitarum sint reuera domini, habito respectu ad alios homines, non tamen respectu habito ad Deum, cuius comparatione non debent tam domini quam dispensatores dici, vt argumento est, quod sint de illis rationē ipsi Deo reddituri: qui pater omnium communis, mundum creauit in communem omnium utilitatem: & per suam providentiam ordinauit, vt in illo essent aliquid diuites superflua

habentes, & alii pauperes necessariis carentes: volendo sicut hos patientiam, ita illos misericordiam exercere ad cōsecutionem regni cœlestis. Quod exercitium negligentes diuites, sicut contra Dei voluntatem agunt ita & pauperibus iniuriam perinde faciunt, ac faceret dispensator Principis, eisdem negans concessum ab illo vitæ subsidium. Quæ doctrina est D. Thomæ 2. 2. q. 32. art. 5. ad 2. vbi adfert præclara D. Basilij verba in oratione ad diuites auaros.

Obiicientibus autem diuitibus, quod nunc superfluum habent se referuare ad necessitates suas, & suorum, ipsi forte superuenturas. Respondendum est cum eod. D. Thomæ ibid. ad 3. non esse referuandas opes propter casus omnes qui aliquando accidere possent, sed solum propter eos qui a deo probabiliter imminant, vt nisi ijs nunc prospiciamus, postea prouideri non posse videatur: alioqui enim peccatur contra præceptum Domini Matt. 6. quo prohibemur solliciti esse de crastino. Nam si censetur sollicitus esse de crastino, qui hodie sollicitus est pro ea re, de qua satis tempestiue cras cogitare poterit.

Aduerte autem, quod etsi multi sint qui grauius egeant, & multi qui habeant ultra necessaria ad vitam: non esse tamen multos casus in quibus contingat hæc obligatio. Quæ iuxta ante tradita num. 246. & duobus sequentibus, requirit i. indigentias esse nobis notas, quæ nos plerumque latent; cum ij etiam qui patiuntur illas plerumque occultent præ pudore neque nos sub mortali tenemur, de illis inquirere, quem admodum Nauar. expressit in Enchir. cap. 24. numero nono: aut si appareant, latent esse vel e graues: plerumque enim incertum est, quæ & quanta sit in paupere necessitas: & sitne vera animata, quæ in ipso apparet. Requirit secundò, non subueniri per alium. Et verò nonnunquam satis certum est, alios diuites non esse adeo auaros, vt nolint tali indigenti subuenire. Requirit postremò, adesse nobis superflua, quibus possimus indigentia occurrenti subuenire: id quod interdum non satis constat. Suntque multa alia incerta, vt bene monet Medina in Cod. de elemosyna, quæst. 3. in fine: ob quorum ignorantiam diuites non sunt facile condemnandi de peccato mortali, si elemosynas non faciunt sed tunc demum, vt idem Medina subdit, cum superfluitatis simul & indigentia certitudo habere-tur.

Quæ sint controuersa de difficultate proposita

SECTIO IV.

Primum est, an obligetur quis sub mortali subuenire proximo, in graui necessitate. non tamen extremā, constituto; si habeat quidem superflua naturæ, sed solum necessaria personæ: de qua re agens Greg. à Valen. 2. 2. disp. 3. quæst. 9. in posteriore par. puncti 5. pro parte negante adfert Caiet. in Summa verbo, elemosyna: quam Sylu. etiam in eodem verbo, & Petrus à Nauar. in lib. 3. de restitutione sequuntur: ille quæst. 1. concl. 4. & hic cap. 1. nu. 358. Pro affirmante verò parte adfert Paludanum in 4. distinct. 15. q. 3. & Adrianum quodlib. 12. art. concl. 2. & Dominicum Bannes 2. 2. q. 32. art. 6. dub. 4. quam & probabiliorem iudicat. Quidquid autem sit in speculatione, negans teneri potest in praxi: hoc maxime nomine, quod cum magna sit multitudo eorum, qui graues patiuntur necessitates, siue in fama, siue in corpore, siue in rebus externis, si sub mortali obligatio esset illis subueniendi, etiam cum aliquo proprij status detrimento, innumeri penè damnandi essent peccati mortalis, qui de talibus necessitatibus non sūt solliciti, tanquam nihil ultra habentes, quam quod est ipsis opus ad se suosque decenter sustentandos. Sacra verò Scripturæ, & sanctorum Patrum auctoritates, quas idem author adfert, non est necesse intelligi de proposito casu (alioqui pars ipsa affirmans, non probabilior, sed certa: contrariaque negans erronea esset dicenda) sed de casu de quo dictum est antea n. 251. Quamquam si is qui tantum habet necessaria ad statum, grauem proximi necessitatem auertere possit sine magno suo detrimento, non videretur excusandus à peccato mortali: tanquam claudens viscera sua à fratre, quem videt necesse habere: & ideo non habens charitatem Patris in se manentem, iuxta D. Ioannem in 1. sua

epist. cap. 3.

Secundum controuersum est, An qui superfluum habet tam natura quam status, teneatur subuenire patienti communem tantum necessitatem.

DE hoc magna contentione certatur inter Theologos scholasticos; ac in utramque partem diuersos citat Couar. in lib. 3. variar. resol. cap. 1. §. 4. num. 5. Med. in Cod. de elemosyna, q. 3. Bannes 2. 2. q. 32. art. 6. dub. 1. parte posteriore & Greg. à Valentia 2. 2. disput. 3. q. 9. puncto 4. in principio posterioris partis. Quorum Medina negantem amplectitur, in eamque Couar. propendit: Bannes uero & à Valentia partem affirmantem. Quod autem uidetur pro praxi enendum, existimo saluo meliori iudicio, bene declarari sequentibus propositionibus.

257. Prima est; Tuius qui rem esse propositi dubij parte affirmantem sequi in praxi, quia nihil periculi habet: negantem nihilominus non esse reiciendam. tanquam probabilitate carentem. Ratio est quod boni auctores illam teneant, qui argumentis contrariis satis bene respondent, ut uidere est apud Medina. A que hanc Bannes ad idem loco citat. conclus. 3.

Secunda est: ratione necessitatis in proposito casu non esse obligationem sub mortali dandi elemosynam. Probat, quia salua charitate Christiana qua quisque tenetur diligere proximum sicut seipsum, is qui superfluum habet potest non subuenire tali necessitati. Nam leges charitatis non tenentur proximis procurare ut commodè uiuant, quandoquidem nec nobis ipsis tale quid procurare tenemur iuxta illud prioris ad Timoth. cap. 6. Habentes alimenta, & quibus tegamur, his contenti simus. Cum igitur ille qui communem tantum parit necessitatem habeat unde possit seipsum sustentare, non erit contra charitatem & mortale, ei negare quod est quidem ei necessarium: non tamen ut uiuat, sed solum ut melius commodiusque uiuat.

258. Tertia propositio est: neque prædictam obligationem contingere ratione superflui, quasi ipsum, quatenus nec ad vitam nec ad statum est diuiti necessarium, eo ipso sit indigentium; etiam si ij communi tantum necessitate premantur. Probat, quia si ea de causa mortale de se esset, superfluum habere in alium finem quam in subuentionem pauperum; pariter esset illud acquirere; quia non minus censendum est peccatum esse, quod is qui nullo indiget, ea quæ sunt pauperum sibi acquirat, quam quod acquisita retineat in alium finem, quam in ipsorum pauperum subuentionem. Istud autem non est peccatum mortale; cum alioqui dicendum esset, hominem quamprimum ad talem fortunam peruenit, ut habeat unde possit naturam & personam competenter sustentare, mortaliter peccare negotiando ad lucrandum aliquid amplius. Similiter habentem que ei ad decorem suum statum sufficiunt, peccate quoque accipiendo alia bona, etiam si ei legitime dorentur aut iure hæreditario debeantur: quandoquidem superflua erunt: cum ex hypothesi iam habeat sufficientia. Quæ quoniam duriora sunt, neque de talibus solet pauperibus esse scrupulus, vel à Confessoribus eis iniici: neque detur ratio efficax, quæ illa admittere cõpellat, relinquatur sanè, nec esse admittendum, quod peccatum mortale sit superfluum tam naturæ quam status retinere in alium finem, quam in pauperum subuentionem: excepto casu extreme aut quasi extreme seu grauis necessitatis: In quo casu procedit (inquit Medina in eadem quæst. 3. §. ad. 2. quod Patres dicunt diuites superflua reuolentes, aliena rapere: & non sua, sed quæ aliena sunt retinere. Nam pauperes, addit ille, qui solum communem patiuntur necessitatem: non dicuntur proprie diuitum bonis indigere, cum sine illis vitam transigere possint.

259. Quarta propositio, Quamuis retinere superfluum non sit de se malum, sed, ut habet Med. ibidem §. similiter, sit indifferens: frequenter tamen peccatum posse esse; primò quidem, si quis ad malum finem retineat: media enim induunt malitiam finis ad quem ordinantur. Secundò, si ad finem iudicio pij & prudentis uiri, indubitum; ut ad acquirendum sibi honorem, aut statum quem homines ei similes non solent honestè prætere. Nam talis inordinatio aduersatur rectæ rationi, & ideo peccatum est: de cuius granitate iudica-

ri debet ex circumstantiis. Tertio, si in nullum bonum finem retineat; licet enim non retineat in malum, peccatum tamen saltem uenialiter, tanquam agens temere, nullo sibi proposito sine debito, seque inordinatè gerens ac malè sibi consulens, dum contra quam perfectio Christiana requirit, superfluis abundans, non subuenit mendicis: quantumcumque talis subuentioni maximis Christi promissis, & frequentissimis Sanctorum cohortationibus, & exemplis, commendatissima habeatur in uita Christiana. Certè indignum est, te de regere fratri subuentionem, quam sine tuo incommodo præstare potes, qui iubetis Exod. 23. a finem te odientis lacentem sub onere subleuare, cum eo necaliter pertransire. Quarto, si retineat ex immiseriordia in pauperes, non uideatur excusandus à mortali: nisi enim, que aperire deberet, claudat illis viscera sua; charitas Dei non manet in eo, ex 1. epist. Diui Ioan. cap. 3. Quod & confirmatur per parabolam de diuitie epulone Luc. 16. & per illud Iacobi 2. Iudicium sine misericordia ei qui non facit misericordiam. Quintò, si retineat ex auaritia, puta non alium finem prætendens, quam abundare, & diuitias augere, eas recondere & custodire; nihil de pauperibus curans: neque in diuiti a largitate tam confidens, quam in diuitiis: in hisque totum suum principalem affectum collocans. Quem excusandi à mortali ratio non apparet; quandoquidem talis est qualis Luca 12. damnatur à Domino, proposita parabola de eo, cuius cum ager uberes fructus attulisset dixit, Destruam horrea mea, &c. §. 4. item ab Apostolo ad Ephesios 5. dicitur idolorum seruus: qualemque ut seruum diuitiarum, Christus negat posse seruire Deo Matth. 6. dicens Non potestis Deo seruire & mammonæ. Jacetiam quem in sequ. c. 19. ait tam difficile esse intrare in regnum caelorum, quam camelum transire per foramen acus: & in quæ maxime proferenda est condemnationis sententia de qua Matth. cap. 25. contra quem demum à Sanctis passim tam multa dicuntur. De particulari obligatione Ecclesiasticorum faciendi elemosynam ex suis redditibus, dicitur proprio loco in lib. 3. tract. 3.

Tertium controuersum. An indigenti sit elemosyna facienda donando, an uero sufficit mutuando eam facere.

Sententia est Adriani quodlibeto 1. art. 2. quam sequuntur Couar. ad regulam, peccatum part. 2. §. 1. num. 4. & Nauar. in Enchir. cap. 17. num. 61. & cap. 2. 4. num. 5. diuitem satisfacere præcepto elemosynæ quo tenetur subuenire pauperi extremam aut grauem necessitatem patienti, si subueniat mutuando seu intendendo obligare eum, ut cum uenerit ad pinguem fortunam, tantumdem restituar. Contrariam autem sententiam (caeteris eam tenentibus citatis) sequuntur Petrus à Nauar. in lib. 3. de restitutione, & Greg. à Valen. 2. 2. ille cap. 1. nu. 365. & hic disput. 3. quæst. 9. puncto 4. in fine prioris partis.

260. Cæterum neutra uidetur absolute vel reicienda vel sequenda, sed cum duplici limitatione, ut bene notat Medina in Cod. de elemosyna, quæst. 6. Prior limitatio est ex parte recipientis; qui nonnunquam ita inops est ut non habeat actu propria bona, quæ retribuere possit, nec etiam artem, nec vires nec industriam, nec denique modum aliquem unde uitæ necessarialiter quæ mendicando ualeat acquirere; ut sunt claudi, cæci, & alij morbo incurabili laborantes, item qui senectute, quæ grauis & incurabilis infirmitas est, sunt confecti. Nonnunquam uero, etiam si bona temporalia illi desint, pollet tamen uiribus, quibus laborare potest, & operam suam locare, aut artem aliquam habet vel industriam per quam potest aliis prodesse, unde mereatur mercedem, seu stipendium: quo si velit, possit proprie necessitati subuenire. Et igitur qui priori modo inops est, facienda est elemosyna gratis & liberaliter propter Deum, sine ulla spe retributionis ab ipso proventura; quia is uerè pauper est, destitutus omni humano subsidio. Et ita procedit posterior sententia. Et uero qui inops est posteriore modo, subueniri debet quidem (sed necessarium est id fieri largiendo elemosynam per modum donationis ita ut quantum illi de tuis rebus dederis tantumdem possis sperare & acquirere de rebus illius: siue quas actu iam possideat, & uendere possit siue quas propria operam locando vel ob-

sequium

sequium impendendo alijs, acquirere possit. Atque ita procedit prior sententia.

261. Quæ extendi etiam potest ad casum in quo is qui extreme indiget in vno loco, bonis abundat in alio: prout contingere potest diuiti peregrinanti in terra aliena: et si enim is qui potest teneatur sub mortali id gratis facere: sed mutuando, vel locando rem suam. Quandoquidem à Soto notatum in lib. 4. de iust. & iure quest. 7. art. 1. sub fine admittunt Bannes, & à Valentia, hic loco cit. & ille 2. 2. quest. 32. art. 6. dub. 3. Ideoque merito, quia nec talis veit pauper est, nec sic humana facultate destitutus quin possit retribuere. Quod idem eadem ratione dici posse videtur de eo qui est de presenti nullibi bona habeat, tamen spes est moraliter certa, quod postea habebit: quia quamuis nunc grauitur aegrotet, facile tamen restituetur sanitati, viresque habebit quibus poterit artem suam aut industriam qua pollet, exercere, & acquirere ad rependum quod in necessitate sibi concessum fuerit: quo nomine pauper omnino esse, & humana facultate destitutus negari potest. Accedit quod Tobias quamuis operibus misericordie maxime deditus esset, Gabelo tamen egeni subuenit dando mutuo pecuniam sub chirographo quem apud se habebat, Tobias cap. 7. Item quod Ioseph vir iustus, Gen. 47. Aegyptiis graui necessitate pressis non liberaliter, sed pro tributo quintæ partis fructuum colligendorum ex agris ipsorum, dedit triticum: quia non erant verè pauperes: cum adhuc haberent possessiones quas in pretium dare possent; effectq; verosimilis spes, quod debire laborantes habituri essent commoditatem reddendi, quod exigebatur ab ipsis pro tritico eis dato ad subueniendum suæ necessitati.

262. Est adhuc alius casus, ad quem eadem extensio fieri potest: puta cum res, qua subueniendum est proximi necessitati, non est vsu consumptibilis, eademque necessitati solo eius vsu subueniri potest; sæpenumero enim ad subueniendam pauperis necessitatem sufficit rei vsus. Quo proinde liberaliter concessio, non est necesse simul illius rei dominium transferri: quod est sufficere, vt talis res mutuo detur, ita vt debeat restitui transacta necessitate. Pro quo factis, quod præceptum de elemosyna non obliget ad plus dandum, quam requiratur ad subuentionem occurrentis indigentia proximi, iuxta D. Thomam in cit. q. 32. art. 10. Sic igitur si ad euadendas manus hostium qui me iniuste ad necem querunt, opus habeam equo tuo, non teneris illum mihi donare, sed ad solum commodare, quem necessitate transacta tibi restituum: & ita de similibus.

263. Posterior limitatio proponitur de intentione, quæ est ex parte danti elemosynam, traditur à Medina loco cit. his serè verbis. Qui de his quæ sunt necessaria ad statum, aliquid notabile largitur, existenti in extrema necessitate, qui etiam si non habeat actu vnde retribuere possit, habet tamen in spe: quia scilicet de eo speratur quod veniet ad pinguiorem fortunam, non videtur ille teneri huic gratis necessaria ministrare, sed posse eum obligare conditionaliter; vt si ad pinguem fortunam venerit, æquiualens reddat. Quod similiter dicendum videtur si quis in eodem casu det de superfluis status, quæ alioqui in rebus reip. necessarijs, seu valde vtilibus expendenda erant: præsertim quando sic datum, in notabili facit quantitate. Ratio autem est: quia licet obligationem alicui ad id imponere, ad quod alioqui ratio naturalis ipsi adstringit. Id quod in casu proposito fieri, patet ex eo, quod ille qui de necessarijs ad publicas vtilitates accepit, si veniat ad pinguem fortunam, quæ possit supplere quæ de sunt iis à quibus accepit, nec vult: iudicatur contra rationem naturalem impie & inhumanè agere. Secus verò esset si de superfluis status accepit, quæ non ad publicas necessitates, aut vtilitates referabatur: sed ad diuitias augendas, aut in fines malos, & inutiles. Atque per hæc solui poterunt dubia occurrentia de Aduocatis & Procuratoribus, respectu clientum; & de Medicis & Pharmacopolis, respectu ægrotum; alijsq; respectu eorum quos iuuare debent in extrema, aut graui necessitate.

Quantum controuersum est, An omittens elemosynam, cum eam facere tenetur, obligetur ad aliquam restitutionem & satisfactionem necessitate.

264. Pro parte affirmante adferri potest quod talis retineat alienum: vt patet ex verbis D. Basilij relatis à D. Thomam 2. 2. quest. 23. art. 5. ad 2. D. Ambrosij relatis in cap. Sic ut hi, distinct. 47. D. Hieronymi relatis in cap. Hospitalem distinct. 42. & D. Augustini relatis in cap. Quid dicam 14. quest. 10. 4.

Sed pars negans tenenda est cum Medina in Cod. de reb. restituendis question. 3. causa 1. §. Est alia questio, vbi bene hoc disputat: & cum eo Nauarr. in Enchir. cap. 24. num. 7 & Sotus in 5. de iust. & iure question. 3. art. 4. ante solutionem argumentorum. Ratio est: quia cum restitutio sit actus iustitiæ, nisi detur peccatum contra debitum ex iustitiâ, non confurgit illius obligatio: non enim sufficere si peccatum detur tantum contra debitum charitatis, communis est sententia Theologorum, vt ex Medina in sequent. quest. 9. habet Couar. ad regulam peccatum 2. par. §. 3. numer. 5. in eam citans D. Thomam & aliquos alios. At elemosyna etiam extreme indigenti, debetur tantum ex charitate: seu tanquam opus misericordie à charitate imperatum. Si enim deberetur ex iustitiâ oporteret indigentem dominium habere rei possessæ à diuite in elemosynam ei largiendæ: alioqui enim non auferretur illi quod suum est; in quo consistit peccatum contra iustitiâ, inducens obligationem ad restitutionem. At non habet: nam dici non potest aliunde habere, quam ex eo quod iure naturæ in extrema necessitate omnia sint communia: vnde sequitur potius oppositum: nempe in ea necessitate res à diuite iuste alioqui possessas, non esse proprias pauperis potius, quam ipsius diuitis. Deinde esto quod ius naturæ ob extremam necessitatem res diuitis faciat proprias pauperis extreme indigentis; non facit tamen seclusa ea necessitate: quia ratio faciendi, tunc cessat. Quo fit vt pauper postquam liberatus est à necessitate, non habeat plus iuris in bonis diuitis, quam habuerit ante necessitatem. Denique cum alicubi multi sunt diuites, pauper ibi extreme indigens, vel ius & dominium habet in res omnium illorum (neque enim causa est cur potius habeat in res vnus quam alterius) vel cerè nullius: quod posterius si dicatur habetur in rem: nempe nihil tali pauperi à necessitate liberato deberi ex iustitiâ reddendum, tanquam suum. Si verò dicatur prius, dicendum erit consequenter omnia superflua omnium illorum diuitum esse illi pauperi egestatem euadenti, reddenda tanquam sua: quod absurdum est.

265. Dicta autem Parrum quibus significant superflua diuitum aliena esse; sic accipienda sunt ex Medina in fine ante memoratæ causæ. vt sensus sit talia pauperum esse; tanquam eis debita & communicanda, quando necessitas ipsorum postulat: atque eum qui id omiserit perinde peccare ac si aliena rapere: quia diuites auari qui nolunt indigentibus subuenire, raptoribus æquiparantur in culpa, non item in obligatione restituendi. Quæ etiam ratione, vt idem Medina attrahit quæ 9. item memorata, accipiendum est illud D. Ambrosij quod habetur distinct. 86. Pascere fame morientem: quisquis enim pascendo hominem seruare poteris; si non paupis, fame occidisti. Accipiendum est item quidquid in eam sententiam inuenitur à Patribus dictum: nimirum, vt significantur pacificari quoad culpam; is qui extreme indigenti in perire permittit cum possit illi subuenire, & is qui perimit, quoniam uterque similiter peccat contra charitatem. Non autem quoad obligationem ad restitutionem: quia non peccat perinde contra iustitiâ qui perire permittit, ac is qui perimit: quia peccatum illius totum consistit in omissione elemosynæ, quæ non iustitiâ, sed misericordie actus est illicitus; & charitatis, imperatus.

266. Cæterum extendenda est hæc responsio iuxta Nauarr. ad damna secuta: ita vt diues nec rem quæ in elemosynam largienda erat pauperi extreme indigenti, teneatur ei dem dare, transacta necessitate: nec etiam relaxare damna ex negatione elemosynæ secuta: vt si forte ex negatione, membrum aliquod amisit, aut in notabilem morbum incidit. Ratio est: quia nec id imputatur ad culpam admissam contra iustitiâ; sed tantum contra charitatem: ita vt in ducat quidem obligationem

fatis facend. Deo per penitentiam: non autem homini per
 restitutionem. Oppositum tamen, quod Petrus à Navar. tenet
 in lib. 3. de restitutione cap. 1. num. 153. admiserim, non modò
 in casu quo quis ratione officij aut ob acceptum stipendium
 speciali obligatione tenetur prospicere indemnitati necessi-
 tem parientium, prout Medina & Navar. concedunt: sed etiam
 quo quis in extrema necessitate constitutus, iure suo petens
 auctorem habere contendens ex bonis diuitis, quantum re-
 quiritur ad subueniendum suæ præsentis indigentiae, diues ipse
 reluctatur. Nam cum is qui in tali necessitate constitutus
 est ius habeat, ut ex bonis diuitis tantum capiat, quàm suæ
 indigentiae sat est: meritò id prædicto modo impediens, dici
 potest iniuriam facere, ac iustitiam violare, perinde ac dicitur
 is, qui quempiam alium habentem ius ad rem aliquam, im-
 pedit indebitè, ne eandem ipse obtineat. Cui doctrinæ con-
 sequens est: eidem diuiti incumbere obligationem refarci-
 endi damna, quæ ex tali facto suo secuta fuerint, quorum suf-
 ficientem causam culpabiliter dat contra iustitiam.

267. Porro quod diues possit à iudice cogi ad subueniendum
 extremè indigenti significauit D. Thomas 2. 2. q. 118. art. 4. ad
 2. cum debitum legale vocauit illud, quo diuites ad talem
 subuentionem tenentur: & ita notauit ibidem Caietanus, &
 sentiant plures alij quos refert Couar. in lib. 3. var. resolut. c. 14.
 num. 5.

Habet etiam Caiet. extremè indigentem, qui nec peten-
 do, nec implorando Iudicis officium obtinere potest id quo
 indiget ad subleuandam suam indigentiam, posse illud pro-
 pria autoritate capere, siue clam, siue aperte. *quamquam sem-
 per vitandum est scandalum, siue villosi furti, aut rapinae vitio.* Quæ
 est doctrina D. Thomæ in præced. quest. 32. art. 7. ad tertium &
 quest. 66. art. item 7. & post ipsum Soti in lib. 5. de iust. & iure
 quest. 3. art. 4. Fundamentum verò est, quod ius gentium quo
 ciuilia sunt rerum dominia, non potuerit præiudicare facul-
 tati, quæ cuiuslibet competit, ut suæ extremæ indigentiae possit
 prouidere ex iis, quæ à natura ad illam subleuandam ordina-
 ta sunt. Quod tamen aduerte non procedere, si enim quo ca-
 peret, in parem necessitatem conuiceret: quia in eo casu alter
 non tenetur ei subuenire. Nam quando cætera sunt paria,
 melior censetur esse conditio possidentis.

Addit verò Sotus, non licere propria autoritate idem
 facere in necessitate graui: quia etiam si diues adeò abundet,
 ut possit & debeat subuenire talem necessitatem patientis;
 tamen multi alij sunt egeni, diuersis locis, ac temporibus oc-
 currentes, in pari necessitate constituti: quibus subuenire
 conuenientius esse iudicabit. Quod quidem arbitrio ipsius
 relictum esse cõletur eo ipso, quod præceptum elemosynæ
 datur sine determinatione ad certam circumstantiam. Acce-
 dit quod si a libertas daretur egenis, pateret via furtis, & rap-
 inis: si quidem facile quisque putaret se grauem pati neces-
 sitatem, & alium superflua habere, quæ possit ad subleuan-
 dam indigentiam suam capere.

Cæterum eadem ratione qua dictum est licere necessita-
 tem extremam patienti capere alienum ad eam subleuan-
 dam, dici quoque potest, idem licere alteri qui videns talem
 necessitatem ipsius, nequit ei de suo subuenire. Quæ doctri-
 na D. Thom. 2. 2. quest. 32. & 66. vtrouique art. 7. ad 3. & post ip-
 sium Soti lib. 5. de iust. & iure quest. 3. art. 4. ad 3. Medina in Cod.
 de elemosyna quest. 4. §. Reducendo, & Gabr. in 4. dist. 16. qu. 4.
 art. 2. conel. 3. E ratio est: quia si potest per se licitè capere,
 poterit quoque pro ipso alius qui tenetur quo modo licitè
 potest, ei subuenire. Cavendum est tamen in ea re scandalū,
 & ne is à quo capitur constituatur in simili necessitate: nam
 ei fieret alioquin iniuria. Vnde Navar. in Enchir. cap. 17. numero
 153. quod vxor potest de bonis mariti elemosynam facere
 extremè indigenti: limitat addès, quod cauere debet, ne ob
 id maritus ipse egeat extremè. Extra necessitatem autem
 extremam ut addit ibidem Medina; nemini licitum est de a-
 lienis bonis indigenti subuenire, sine consensu veri domi-
 ni expresso aut rationabili: et præsumpto: quia secundum A-
 postolum, Non sunt facienda mala, ut eueniant bona. ad Ro.
 3. tuncq; furtum committeretur accipiendo alienum inui-
 to domino.

268. In ead. questio. docet Medina, quod notandum esse pro
 praxi, illicitum esse habenti propria & sufficientia bona, acci-
 pere de bonis alius diuitis, ut patienti extremam neces-

sitatem taliter subueniat, ut ipse illi de bonis suis propriis ia-
 tam det, & ab aliis diuitibus absentibus, aut subuenire nolen-
 tibus, tantumdem accipiat, ut de alienis simul & suis suble-
 uet eiusmodi necessitatem. Ratio est, quia sicut non est licitum
 alicui aliena sine domini licentia subripere ad subueni-
 endum propria necessitati, si alius habeat unde subueniatur
 nec ad subueniendum alienæ necessitati.

Ad quod facit illud D. Augustini relarum in cap. Forrè
 14. quest. 5. Fortè aliquis cogitat, multi sunt Christiani diui-
 tes auari & cupidi, non habebò peccatum, si suum illis ab-
 stulero, & pauperibus dederò. Vnde enim illi nihil bonia-
 gunt, mercedem habere poterò. Sed huiusmodi suggestio à
 Diaboli caliditate suggeritur. Nam si totum tribuat paupe-
 ribus, quod abstulerat, addit potius peccatum (alienando
 scilicet non suum) quam minuat. Neque refert quod in illo
 casu obligatio subueniendi tali pauperi concernat omnes
 illos diuites, nec fiat illis iniuria, cum de bonis ipsorum id
 agitur, quod ipsi agere deberent. Nam si hoc excusaret il-
 lum qui de propriis bonis ratam dat ad subueniendum ext-
 remè indigentem, excusaret pari ratione, nihil de illis dantem:
 sed tantummodò ex alienis subuenientem: quia tunc etiam
 id ageret quod alij de quorum bonis accipit, deberent age-
 re. Nec responderi potest obligationem tantum esse subue-
 niendi pro rata. Nam ea imponitur sine eiusmodi restrictio-
 ne, etiam si conditionata sit. Quod ut melius intelligas, ad-
 uerte duplicem esse obligationem, qua quis tenetur ad ali-
 quid: vnam absolutam directè concernentem singulos, ita ut
 ex eo, quod vnus illam obseruet, alius non excusetur: talis
 est obligatio diuinorum & Ecclesiasticorum mandatorum,
 quæ fidelibus dantur obseruanda à singulis: alteram verò
 conditionem, qua tenetur quis ad aliquid, si alius id non fa-
 cia; non item alio id faciente: talis est quæ communiter em
 aliquam directè concernit, non item singulos qui de ea sunt.
 In cuius exemplum adfert Medina eam, quæ imponitur homi-
 ni ducendi vxorem ad finem multiplicandi genus huma-
 num: quæ obligatio quando ab aliquibus sufficenter com-
 pletur, cæteri non censentur illius violatione peccare: cum
 verò nullus est qui complere velit, omnes quos eadem ob-
 ligatio tangit, peccant: nam certum est tali violatione com-
 mitti peccatum. Quod quidem communitati sic tribuere, ut
 nullus de eadem in particulari peccet, absurdum est dicere:
 ac cur vnus potius, quam alter peccate dicatur, nulla est ra-
 tio: cum omnes & pariter obligentur, & pariter transgredi-
 antur obligationem. Itaque si essent decem diuites videntes
 pauperem fame perentem, nullusque ipsorum ei succorre-
 ret, omnes & singuli peccarent mortaliter; sicut si in aliqua
 Ecclesia, inquit Medina, plures Sacerdotes obligati sint, non
 plus vnus quam alius, ad dicendum vnam Missam in die Pa-
 schæ, & nullus eam dicat, vnusquisque eorum peccat: quia et-
 iam si nullus absolutè teneretur tunc dicere, tenebatur tamè
 conditionaliter; nempe aliis non dicentibus.

CAPVT VIGESIMVM PRIMVM.

De iis à quibus debet elemosyna corporalia fieri de
 præcepto.

SVMMARIVM.

- 269 Extra necessitatem extremam fieri debet elemosyna ab iis qui di-
 uitiarum habent proprietatem, & liberum vsum.
 270 Possunt aliquando tutores, & curatores elemosynam facere de
 bonis minorum, quorum curam gerunt.
 271 Differentia inter vxorem, filium, Religiosum, & seruum: tum
 quoad subiectionem, tum quoad bona temporalia in ordine ad facien-
 dam elemosynam.
 272 Quatenus iidem possint facere elemosynam.
 273 Possunt modicas de præsumpto Superioris consensu.
 274 Possunt etiam de concessis ad se sustentandum: illud quod sibi sub-
 traxerint erogare.
 275 De bonis suis castrensibus, aut quasi castrensibus possunt filij fa-
 cere elemosynam: & quæ sint talia bona: de aliis bonis non i-
 tem.
 276 Vxor potest facere propria autoritate elemosynam de bonis pa-
 trisfamilias: & quando possit, de iis quæ lucratur.
 277 Quando elemosyna facta ab inferiori sine autoritate Superio-
 ris inducat obligationem ad restitutionem.